

Kajeroj el la Sudo

ISSN 1886-1997

La 37^{an} jaro

Bulteno de la Hispana Asocio de Laboristoj Esperantistaj

<http://www.gazetoteko.com/kajeroj/k135/k135.html>

*Quod omnes tangit ab omnibus approbari debet.
Tio, kio tuŝas ĉiujn, aprobendatas de ĉiuj.*

Se en Hispanujo estus demokratio...

Pacismo kiel misvaloro ideologia de sklavoj

N° 135^a

Aprilon de 2025^a

Kajeroj

Bulteno de la Hispana Asocio de
Laboristoj Esperantistaj (HALE).

el la Sudo

Calle Jabonerías, 6.3^o D
30010 Murcia
Hispanio

ISSN 1886-1938 (printita)

Prezidas: **Johano A. Cabezos.**

Redaktas: **Jesuo de las Heras.**

Korektas: **Jozefo Pina.**

Retskribu al: **kajeroj@gmail.com**

**Pri la enhavo de la
artikoloj respondecas ties
aŭtoroj, ne la redakcio.**

**Nesubskribitajn artikolojn
verkis la redaktoro.**

**Ni ne korespondos pri nepetitaj
artikoloj, kvankam ni klopodos
publikigi ĉiun artikolon, kiun ni
trovos interesa .**

Enhavo

Redaktore: Ĉu laboro estas morto?.....3

Humuro: Bonvolu ridi, sed ne tro!.....5

Politiko: Akvo.....6

Trilogio pri la Enlanda Milito.....8

Pacismo kiel misvaloro ideologia de sklavo. 11

Se en Hispanujo ekzistus demokratio.....21

Beletro: Recenzo.....10

Sireno de Serenin':

1 Enkonduko.....13

2 Mi, Serena.....14

3 Kapto.....16

Defendo de Hispaneco:

Gŭaranaj misioj.....24

Filipinoj kaj Oriento.....26

Kovrilo: Sur muro de antikva bankosidejo legeblas: **Devigataj labori, kondamnataj morti.** Ĉu laboro estas kondamno, ĉu beno? Kaj la aserto estas subskribita, laŭŝajne, de *Iniciato Komunisma*, kion ajn tio signifas. Ni analizos la aferon en niajn paĝojn.

Pagmaniero: aliĝu al HALE kontraŭ €10
jare por ricevi la surpaperan version de nia
magazino.

**Se vi deziras kontibui per aliĝo,
kontaktu la redaktoron:
kajeroj@gmail.com**

**Oni povas reprodukti la enhavon,
kondicë, ke oni citu la originon.**

Tute kreita kaj traktita per senpagaj linuxaj rimedoj: **Scribus,**
Bluefish, LibreOffice, Gimp, kaj Yafc.

Nesubskribitajn artikolojn verkis la redaktoro.

Redaktore

Ĉu laboro estas morto?

Bedaŭrinde ne povis mi paroli al subskribantoj de tiu slogano.

Ŝajnas, tamen, ke oni ne plu konsideras, ke laborposteno estas beno, sed malbeno. Eble oni denoncas per tio averto pri malbonaj aŭ malsekuraj kondiĉoj de manlaborpostenoj, sed tio ne evidentiĝas.

Mi reserĉis pri tiu 29-O, kaj trovis, ke tiun tagon okazis politika manifestacio en Valensjo petante demision de Prezidanto de ties Aŭtonoma Komunumo, ĉar li ne estis ĉe sia posteno dum valensjanoj mortos en kelkaj urboj de tiu regiono, nome Pajporta, Alfafar, Benetússer, Chiva, Massanassa, Sedaví, La Torre, Alaquás, Albal, Aldaia kaj Algemesí. Eble mi forgesis mencii aliajn, sed leganto jam havas ideon pri la grandeco de tiu katastrofo.

Sekve, mi ne komprenas la rilaton inter devigo labori kaj tiu grava katastrofo. En Pajporta ne pluvis tiun tagon, sed subite venis inundo tra Ravino El Pojo, kiu forpuŝis autojn kaj homojn direkte maren, kaŭzante morton kaj ruinigo de urboj kaj homoj. Ĝis nun oni kalkulas pli ol 200 mortintoj, eble estas multaj pli, kiuj ankoraŭ ne aperis.

Kaj la krimo de Prezidanto Mazon' ŝajnas ne esti trovebla kiam tio okazis.

Eble li estis kun nekonfes ebla

rilato sia, eble li faris ion ne diskutebla publike..., kio gravas? La afero grava, laŭ mi, estas, ke kiam prezidento ne estas, devas esti protokolo por ke alia funkciulo *funkciu* tiel ke la problemon oni solvos.

Aliflanke, Prezidanto Bukele de El Salvador ofertis taŭgan kaj oportunan helpon, sed Ministro Grande-Marlaska, kiu devintus sendi la armeon hispanan en la katastrofan lokon, rifuzis, dirante, ke *ne necesas*. Dume, tamen, valensjanojn mortis tiun 29^a de Oktobro 2024^a. Poste la registaro de Hispanio diris, ke ili ne povis interveni ĝis kiam la prezidanto de la Aŭtonoma Komunumo tion petos! Sed kiam temas pri nacia katastrofo, la nacia registaro devas interveni rekte, ĉu kunpete aŭ senpete!

Sed temis pri vundigo al rivala politika partio. Mi scivolas, kio okazintus, se la registaro de la Aŭtonoma Komunumo apartenus al la sama partio politika, PSOE, kiel tiu de la registaro de Hispanio. Certe la helpo venintus tuj, ĉu per peto aŭ sen peto de la prezidanto de la Aŭtonoma Registaro.

Tiu partio subskribante la muraverton komentitan estas Komunisma Iniciato estas certe amika al registaro, la Socialisma Partio PSOE, kaj evidente miksas la du aferojn, la tragedion valensjan kaj la laborkondiĉojn, kaj sen klarigi la rilaton, ili uzas tion por altiri simpatian de popolo; sed tamen tiom turpe, ke oni ne vidas la rilaton kaj la mesaĝo turnas sin kontraŭ ilin mem. Mi skribis al ili kaj petis klarigon, sed klarigo ankoraŭ ne venis.

Mi ne povas ne pensi, ke ĉifoje okazis morto de granda kvanto da civitanoj pro neago de la registaro, kaj estas respondecio politika nek aŭtonoma nek nacia. Kaj ega tragedio estas, ke nek unu nek la alia devige devas respondi antaŭ la civitanaro, ĉar la manko da demokratieco en nis lando estas tia: ke politikisto povas fari ĉion, eĉ lasi morti civitanojn, kaj ade resti ĉe siaj oficoj. Eble juĝistoj povos peti respondecon, eble

juĝistoj povos fari ion, sed ne civitanoj. Ĉar civitanoj kredas, ke demokratio konsistas el nur voĉdono ĉiun jarkvaron, kaj du me politikistoj povos fari ĉion ajn, kion ili volos. Se ili rabas, juĝistoj nomumitaj de politikistoj povos vidi al aferon, se ili ne plenumas siajn devojn, oni povos protesti iomete en amasmedioj kontrolitaj de la registaroj pere de la mono kolektita de niaj impostoj, sed la komuna civitano faros nenion, ĉar *diskutoj politikaj estas neoportunaj kaj kondukas al nenio krom malamikiĝo...*

Kaj mi ne povas ne pensi, ke la problemoj pri la nedemokratio en Hispanio ne okazas pro tio, ke ni havas senhontajn politikistojn, sed nur pro tio ke komunaj civitanoj senhonte asertas, ke politiko ne rilatas al ili mem. Sed se politiko ne rilatas al civitanoj, demokratio tute ne ekzistas, ĉar demokratio signifas, ke regas la popolo. Kaj se la popolo rifuzas regi, okazas oligarkio aŭ diktatoreco, kio signifas, ke ĉiun povon restas je la mano de nur unu persono, aŭ elito fia..

Do, ĉu ni deziras tion por Hispanio: diktatoreco?

Jesuo, redaktoro.

Humuro**Bonvolu ridi, sed ne tro!****Ĉe lernejo:**

—Infano, kia estas ideala lernejo, laŭ vi?

—Fermita!

Sincera opinio:

Diras edzino al edzo:

—Mi sentas, ke mi estas maljuna, malbela kaj maldika. Kio estas tio, karulo?

—Pravo.

Hejmtasko:

Demandas filo al patro:

—Paĉjo, kiel skribi *sonorilo*?

—Same kiel oni aŭdas, filo.

—Dankon.

Kaj li skribas: *tolon', tolon'*.

Edzina vivo:

Demandas enketisto ĉe hejma pordo:

—Sinjoro, kiel vi nomiĝas?

—Adamo.

—Kaj via edzino?

—Eva.

Surpri-
zata enke-
tisto aldo-
nas:

—Ĉu eble
loĝas
serpen-
to ĉe vi
ankaŭ?

—Ne, bo-
patrino
ne loĝas
kun ni.

Patrino respondo:

Demandas filo al patrino:

—Panjo, de kie ni venas?

—De Adamo kaj Eva, filo.

—Sed instruistino hodiaŭ diris,
ke ni venas el simio!

—Nu, mi scias pri mia familio,
ne pri tiu de via patro, kara.

Serĉante laboron:

Funkciulo demandas al kan-
didato:

—Sinjoro, kiu estas via fako?

—Mi mortigas drakojn.

—Sed tiuj ne ekzistas!

—Ne plu: mi mortigis jam ĉiujn.

Piedpilke:

—Kio estas 4 x 4?

—Remiso!

Politiko

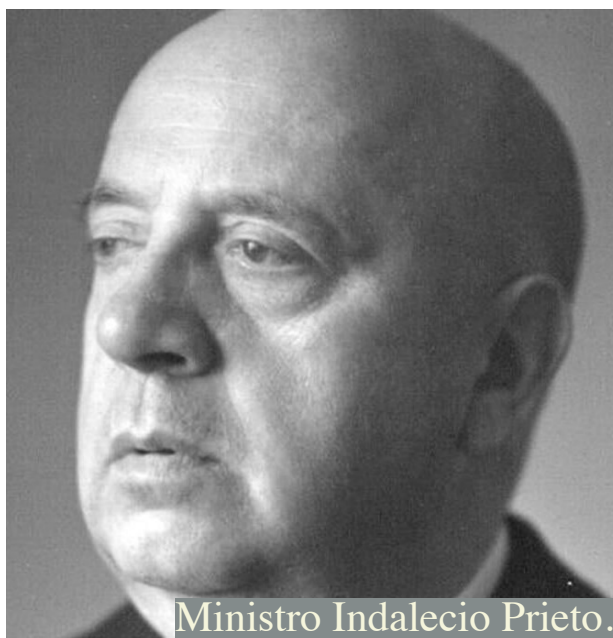
Akvo

Ekde romia tempo, diversaj projektoj estis efektividigitaj en kio nun estas Hispanio por transporti akvon de tie, kie malmankis ĝis tie, kie mankis. Poste, araboj daŭre konstruis irigaciajn fosaĵojn kaj aliajn diversajn verkojn cele solvi la saman problemon. Kaj tiel ni venas al la epoko de la **Dua Hispana Respubliko**, kiam la afero estis prenata pli serioze, pere de **Nacia Hidrologia Plano**, apogata antaŭ ĉio de la socialistoj, kiel pruvas la vortoj de Indalecio Prieto, deputito de PSOE kaj Ministro pri Publikaj Konstruoj de la Registaro je 1933:

Ĉi tio ne estas laboro farenda en tre mallonga periodo de tagoj aŭ monatoj; Ĝi estas la laboro de jaroj, kiu postulas la helpon de tiuj, kiuj regas hodiaŭ, de tiuj, kiuj estas en la opozicio, de tiuj, kiuj servas al la respublika reĝimo kaj, atente aŭskultu, de tiuj, kiuj kontraŭas ĝin; Ĉar tiuj, kiuj, subtenante la respublikan reĝimon, rifuzas al ĝi sian helpon kaj apogon, ne estus malamiko de la reĝimo, sed mizeraj perfiduloj al Hispanio.

Tri jarojn poste venis Intercivitana Milito, kaj tiun konstruaron oni ne eblis fari, ĉar ĉiuj estis okupataj pri la malkonstruo de

Hispanio. Sed post la milito, la problemo persistis, kaj eĉ sub diktatoreca reĝimo evidentiĝis, ke ne estas juste, ke malseka

Ministro Indalecio Prieto.

Hispanio ĵetos en maren akvon, kiun oni bezonas en malseka parto de la lando, kaj sekve la diktatorecaj aŭtoritato decidis realigi la planon de la respublika ministro. Tial la tiamaj aŭtoritatoj decidis efektivigi la planojn de la respublikana ministro, kaj tiucele ili komencis konstrui serion da digoj, akvorezervujoj kaj akvoduktoj en tiuj partoj de Hispanio, kiuj tiom bezonis ilin, tio estas de la Nordo ĝis la Sudoriento.

Je la fino de la diktatoreca periodo de la historio de Hispanio, ni havis dekoblon da akvodigojn kaj akvotranslokigojn ol dum la antaŭaj 2000 jaroj. Sed..., kio okazis

fum la tiel nomita *Demokratia Periodo*?

Nenio. De 1977^a ĝis nun oni konstruis neniun akvodigon aŭ akvotranslokigon. Hispanio daŭre havas sekan kaj malsekan partojn pro nevolemo de politikistoj, kies unurua intereso estas kapti voĉojn en balotoj, do ĉar malsekaj aŭtonomioj protestis sensolidare al sekaj partoj de Hispanio —laŭŝajne pro envio aŭ ĵaluzo— protestas, la registaro de socialisma Premiero Jozefo Ludoviko Rodrigues Zapatero nuligis la projektitan Nacian Hidrologian Planon, vendante tiel sian integrecon kaj profito de Hispanio pro telero da mizeraj voĉoj, kiujn li finfine perdis pro siaj erara kaj senorientata politikoj.

Poste venis la registaro de dekstrisma Marjano Raĥoj, sed li ne kapablis malfari la sensencaĵojn de sia antaŭulo, aŭ pli verŝajne, ne volis pro la sama kialo: soifo pri voĉoj en venonta baloto. Kaj poste venis la nuna registaro, kiu estas miksaĵo de pluraj partioj, kiuj malsukcesis en la lastaj elektoj. Male al tio, kion oni povus esperi, ankaŭ Prezidanto Sanĉes ne

*Marjano
Raĥoj,
prezidinto
de Hispanio.*

reaktivis la NHP^{on}, kaj mi dubas, ĉu la venkinto de la lasta baloto, S-ro Alberto Nunjes Feiĥoo reaktivigus ĝin, eĉ se estas evidenta, ke malsoifigi la malsekan Hispanion estas devigo kaj neceso por nia lando.

Ja la fino de la diktatoreca periodo, Hispanio eksportis elektriĉon al aliaj landoj. Nun, pro tiu malestimo al NHP kaj al nuklea energio, ni devas importi ĝin koste al nia malplena poŝo.

Male, ĉi nuna registaro detruas akvodigojn kaŝe al la popolo, pro stulta politiko eŭropa de ekologiistoj.

Ŝajnas, ke en Hispanio ankoraŭ devas veni politikisto, kiu konsideros, ke la intereso de la nacio estas pli grava ol tiu de sia partio aŭ ideologio, aŭ ol la dependeco de Eŭropo, al kiu Hispanio ŝuldas nenion, krom bojkoton kaj malriĉecon. Ĝis kiam li aŭ ŝi venos, ni devos labori por atingi kontrolon de niaj politikistoj per iu ajn metodoj, kiujn ni povos devizi.

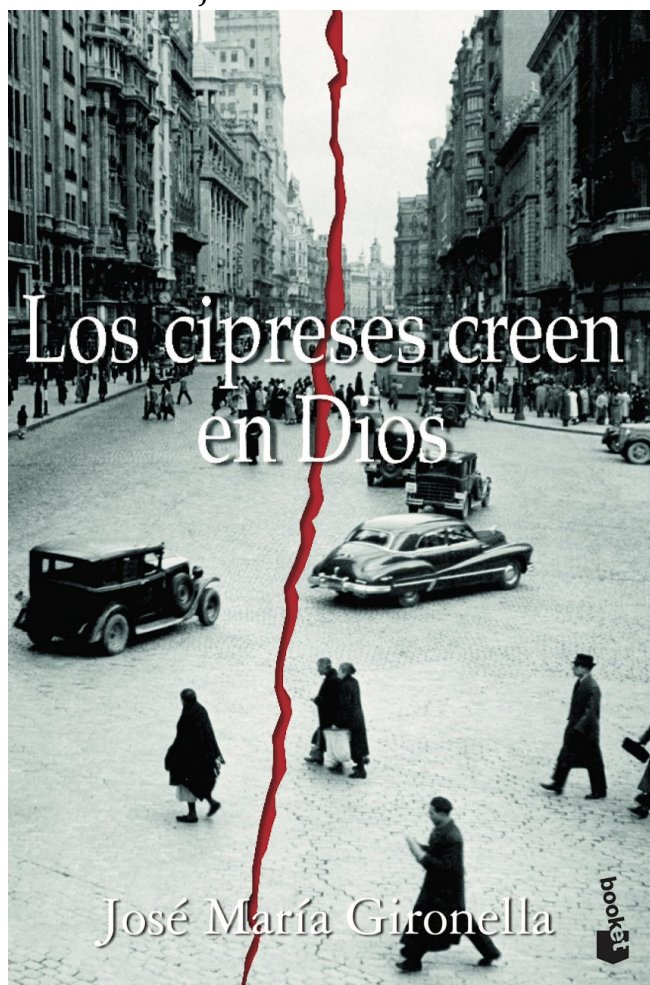
Trilogio pri la Intercivitana Milito Hispana

Jozefo Maria Gironella Pous estis hispana verkisto, kiu gajnis la premiojn Nadal, Planedon, Nacian pri Literaturo, kaj Ateneon de Sevilo, sed kies famo kuŝis ĉefe en sia trilogio pri la Hispana Intercivitana Milito, kiu fakte konsistis el kvar kaj ne tri libroj.

Je 1953 li gajnis la Nacian Premion pri Literaturo pro la unua volumo de la trilogio, *Ciproj kredas je Dio*, kie li priskribas la vivon kaj etoson de Familio

Alvear en Gerona, la ĉefurbo de la provinco, kie li naskiĝis je 1917^a, dum la jaroj de la Dua Respubliko, de 1931^a al 1936^a. Je 1961^a, ok jarojn poste, li publikigis la duan volumon, eble la plej diskonigotan tra la mondo, *Miliono da mortintoj*, en kiu li priskribas la militon mem, de la 18^a de julio de 1936^a ĝis la 1^a de aprilo de 1939^a, ankaŭ pere de la familianoj Alvear kaj ties amikoj. Ĉefrolulo estas Ignacio Alvear kaj ties amiko Mateo kaj fratino Pilar Alvear. Kvin jarojn poste, je 1966^a, li prezentis al la publiko la trian parton, *Paco eksplodis*, per kiu li prezentas la sekvojn de la milito kaj la unuan parton de la diktaturon de Generalo Fransisko Franko.

Notinde estas, ke je la komenco de la milito, la aŭtoro aĝis 19 jarojn, kaj li iris en Francion de la respublika zono en Katalunio al Vaskolando, kie li aliĝis al la ribelinta armeo. Pro tio ni konkludas, ke multe el la informo, kiun li provizas en la dua volumo povas esti aŭtografia. Poste, je 1971^a, li denove traktis la saman temon per *Kondamnitaj vivi*, duvoluma novelo per kiu li gajnis la Premion Planedo, priskribante la vivon de burĝaj katalunaj familioj Vega kaj aliaj de la fino de la milito ĝis la jaroj 60aj de la lasta jarcento.

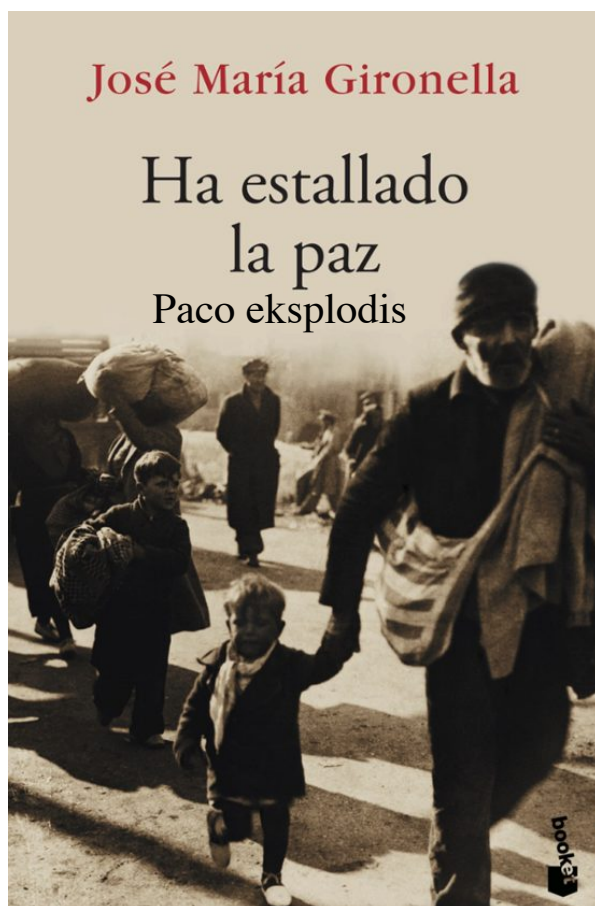
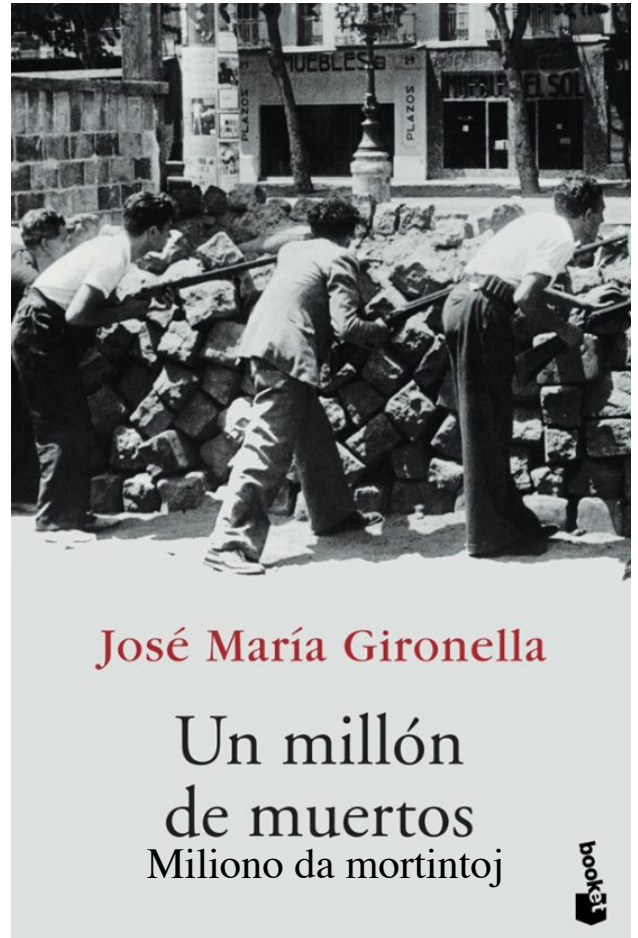

Hodiaŭ ne estas facile trovi tiujn librojn, ĉar historion oni provas tordi favore al nuna politiko, kaj se oni legas tiujn librojn verkitaj de samtempulo pri la eventoj priskribitaj, evidentiĝas, ke *la nuna vero* pri tiu periodo estas pura menso. La libroj estas verkitaj per klara kaj sentema stilo, kaj laŭ mi ĉiu hispano nuna devus legi ĝin kaj poste elteni sian propran opinion pri nia ĵusa historio. Mi mem trovis la librojn en vendejoj de antikvaj libroj, sufiĉe malmultekoste. Ekzistas retejo, kiu faciligas al oni trovi tiujn librojn kaj aliajn ne plu eldonitajn:

<https://www.iberlibro.com>

Hodiaŭ homoj vivas kaj parolas kvazaŭ tiu terura milito neniam

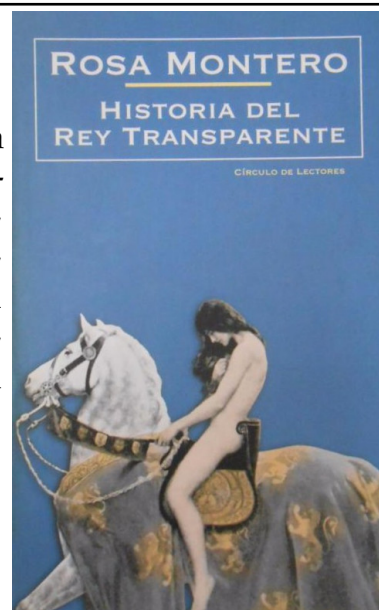
okazis, kaj mi opinias, ke tio estas

grava eraro. Jam Herodoto, greka historiisto de pasinteco, asertis, ke *Popoloj, kiuj forgesas historion estas kondamnitaj ripeti ĝin*, kaj tio ne estas banala penso, ĉar la afero ripeti estas milito terura kaj sangavida. Oni ade mensogas pri tio, kio okazis tiam, kaj se oni kontraŭdiras tiujn mensogojn, oni estas fifamigata per la *faŝisma* insulto, ignorante —aŭ forgesante— ke faŝistoj estis maldekstremuloj perdifine.

Maniero defendi sin kontraŭ tiaj mensogoj estas legi librojn historiajn, kaj aliajn verkitajn de homoj, kiuj vivis tiujn terurajn jarojn, kiel José María Gironella.

Rakonto pri Travidebla Reĝo

Rosa Montero skribas tre bone. Mi legis du librojn de ŝi, ĉi tiun kaj *La ridinda ideo neniam vidi vin*, kiu estas tre bone verkita, malgraŭ ties irado de frivolemo al frivolemo. Sed en *Historio pri la Travidebla Reĝo* la stranga humuro, kiun montras Rosa Montero, fariĝas ŝerco por la leganto kiu, blindigita de ŝia bona verkado, promesas rakonton de intrigo, varia kaj antaŭvidanta, ke ĉio iros al humura, amuza, sensacia fino.

Sed tio ne okazas. Tri jarcentojn da historiaj eventoj estas premitaj en la 25 jarojn de la vivo de Leola, la ĉefrolulino, 15-jaraĝa kamparana knabino, kiu estas puŝita supren pro eksterordinaraj cirkonstancoj de tiu vivo de perforto, kiun la aŭtorino prezentas al ni je la komenco de ŝia vivo. Rosa Montero konfesas je la fino de la libro, ke ŝi enmetis anakronismojn en la historion, kvazaŭ rekonu ilin estus malpermeso fari ilin.

Laŭlonge de la libro ni atestas la strangan fenomenon, ke ĉiun fojon, kiam iu komencas diri la *Rakonton de la Travidebla Reĝo*, okazas al li io malbona, kiu malebligas la rakontadon: lampo aŭ baldakeno de lito falas kaj mortigas rakontanton, aŭ hazarda ŝtono faras same. En kofro gardata de abatino de monaĥinejo aperas tamen kodekso en kiu tiu rakonto estas rakontita, tiu de la *Travidebla Reĝo*, sed la trovantinon malkovras la monaĥino kiam ŝi malfermas la libron ĝustatempe por ke ni ne konos la rakonton.

Kiam la romano finiĝas, sur la mita kelta insulo Avalon, kie estas freŝaj fruk-

toj dum la tuta jaro, oni proponas al ni, kiel apendico, la tekston, kiun ni supozas, ke Leola trovis en la kofro de la abatino: *La rakonto de la la Travidebla Reĝo*. Kaj dum du paĝoj ni fin-

fine legas ĝin, sed kiam la solvo de la problemo de la reĝo alproksimiĝas, kiam ni ekscios kion la saĝa Drako diras al la Reĝo, meze de frazo, la leganto turnas la paĝon por trovi sin antaŭ du malplenaj paĝoj, ke ĉar ili ne havas eĉ numeron, kaj poste en la sekva estas la dankoj de la libro, kaj klarigoj pri anakronismoj, sed mankas la konkludo de la rakonto, kaj sekve ni neniam scias pri tio, kio okazas al la Reĝo, kaj kio la solvo estas.

Resume, ĝi ŝajnis al mi ne nur ŝerco, sed ankaŭ manko de respekto al la leganto. Tial, malgraŭ la agnosko de la merito de Rosa Montero pro sia bona verkado de la romano, mi donas al ŝi nur unu stelon el kvin. Mia konsilo estas ne legi ĝin, ĉar la rakonto estas same falsa kiel la bildo sur la kovrilo, ĉar Lady Godiva havas nenion komunan kun la rakonto ene de la libro.

Kaj, se malgraŭ ĉio, vi decidis legi ĝin ĉar vi senkondiĉe adoras la verkistinon kaj vi ne kredas tion, kion mi legas ĉi tie, sciu, ke vi povas serĉi ŝin en Fejsbuko kaj peti el ŝi kalrigon, kion mi certe pretas fari.

Politike Pacismo kiel misvaloro ideologia de sklavoj

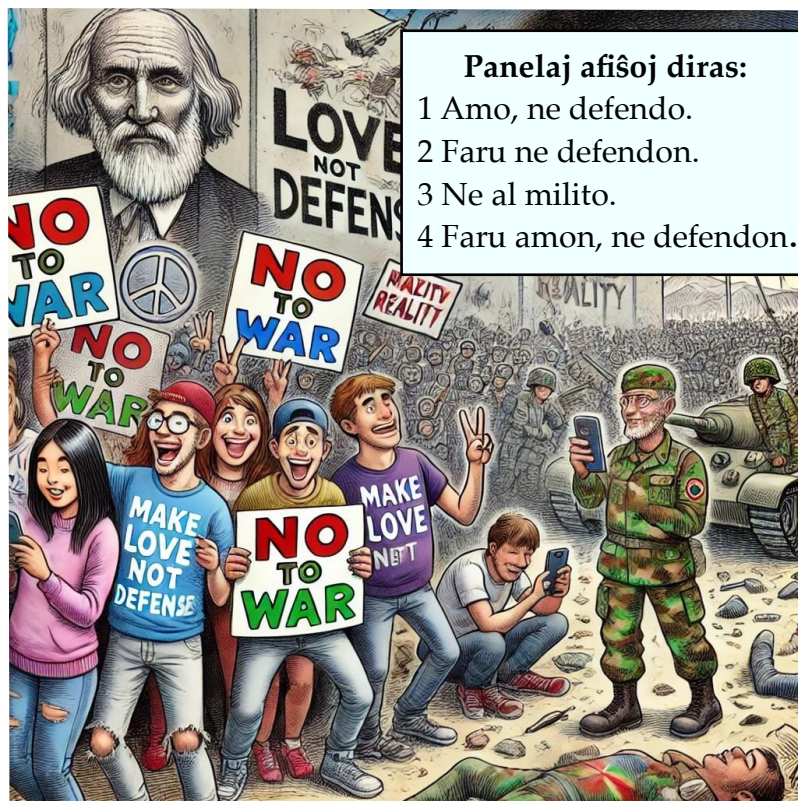
Pedro Manuel González López

Ĉefa valuto de socialdemokratio estas pacismo ideologia. Ĝi estas ilo de potenco por subigi la amasojn sub la aspekto de virto. Ekde antikvaj tempoj, tiuj en povo frekventis psikologiajn kontrolmekanismojn por malaktivigi la kapablon reagi de civitanoj. La altrudo de pacismo kiel nerompebla dogmo estas parto de tiu strategio de regado.

Ideologia pacismo ne estas racia sinteno bazita sur politika prudento aŭ la saĝeco de modereco, sed prefere *infanigita ideologio kiu neas la realecon de konflikto kiel la mova forto de historio kaj leĝo* (Ihering). Libereco ne estas donebla, sed ĝi estas konkerenda. Kaj ĉiu konkero implicas konfrontiĝon, lukton kaj oferon. Sen konflikto, ne estas venko; sen rezisto, ne estas emancipiĝo. Sed la ideologia pacismo celas ekstermi el la spirito de la civitano ĉian naturan inklinon defendi justecon kaj veron, lasante ĝin sendefenda kontraŭ subpremo.

Historio instruas al ni, ke neniu granda politika aŭ socia

transformiĝo estis atingita tiamaniere. De la Angla *Gloria Revolucio* ĝis la sendependeco de

Panelaj afiŝoj diras:

- 1 Amo, ne defendo.
- 2 Faru ne defendon.
- 3 Ne al milito.
- 4 Faru amon, ne defendon.

Usono, de la Franca Revolucio ĝis la kontraŭfranka rezistado, ĉiuj grandaj emancipaj heroaĵoj postulis decidita konfrontiĝo kontraŭ maljusteco. Ideologia pacismo, aliflanke, predikas neagadon, rezignacion kaj konformecon kun maljusta ordo. Ĝi ne estas doktrino de paco, sed de servuto.

Ne temas pri altigi senpagan perforton aŭ fali en detruan nihilismon, sed prefere kompreni, ke vera paco ne estas foresto de konflikto, sed justeco atingita per decida agado. Alfronti tiranan potencon, kontraŭstarantajn

strukturojn de regado, malakceptante la submetiĝon trudata de la dogmoj de naiva pacismo: jen respondeco de ĉiu regata homo, kiu aspiras al libereco.

La ideologia pacifismo estas la opio de la popolo, kaptilo, kiu paralizas la volon por transformo kaj plifortigas la regadon de la elitoj super la dominatoj. La historio ne antaŭeniras per preĝoj aŭ petegoj, sed kun la konscia kaj decida agado de liberaj homoj. Kiu rezignas batali por justeco ankaŭ rezignas la dignon de sia ekzisto.

Kaj kion ni povas diri pri la pejzaĝo, la estetiko kombinita kun tiu falsa etiko? Kontraŭ-militaj bubaĉoj pro kontraŭ-militaj standardoj. Kion vi volas

diri, **ne al milito**, kvazaŭ temus pri principo? Ĉiukaze, **ne al ĉi tiu milito**. Certe **ne al sklaveco al eksterlandaj potencoj** kaj ĉantaĝi por ilia profito sen io kontraŭa. Certe ne al la altrudoj de eŭrokratoj aŭ usonanoj, kiam eĉ la plej baza reciprokeco en juĝa kunlaboro ne estas respektata. Eĉ ne unu hispana soldato en Orienta Eŭropo dum ekzistas neniu pola aŭ rumana soldato sur gardo en la Kanarioj, Ceŭto aŭ Melilo. Sed ĉiu respondeca ŝtato, sen menciis registaron, devus prepariĝi por ajna eventualaĵo, pro la nuna situacio. Kaj tio kompreneble implicas modernigon kaj investon pri defendo.

Ĉar ne estas same pacema kiel pacisma aŭ pacifista.

Venas el paĝo 23^a

kiu estas fremda al ni kaj ni toleras pro la premo de publiko, ĉu ni vidas ĝin justa ĉu ne.

Se en Hispanujo ekzistus demokratio, resume, en Hispanujo ekzistus demokratioj. Sed tio, kion mi trovas inter miaj samcivitanoj, estas homoj, kiuj ne volas skui la kapon pro publikaj aferoj, kiuj tuŝas nin ĉiujn, kvazaŭ ili tuŝus neniun. Tial aferoj iras tiel. Ĉar ni ne estas demokratioj — entute — kaj sekve ni havas neniun rajton al demokratio.

Se ekzistus demokratio en

Hispanio, mi ne skribus ĉi tiun artikolon, kaj vi certe ne povus legi ĝin. Ni havus nek tiun registaron, kiun ni havas, nek la deputitojn, kiujn ni havas, nek estus pli ol 200 mortintoj en Valensjo.

Ĉar respondeca civitano postulas kaj akiras civilan kaj kriman respondecon de politikistoj, kaj Hispanio estus pli bona loĝloko. Sed nerespondecaj civitanoj iĝas subjektoj atendantaj la venontan Cezaron por starigi sin en potencon. Jen tie, kie ni estas..., bedaŭrinde.

Beletre **Sireno de Serenin'** Enkonduko.

Oni diras, ke sirenoj estis origine birdoj kun kapoj de virino, sed feliĉe la vero venis laŭlonge de la tempo kaj por la plebo ni *retr-ovis* la fiŝvoston, kiun ni neni-am ĉesis havi kaj en kiu loĝas nia memo kaj nia saĝo.

Ni sirenoj estas sur la planedo **Teluris** dum milionoj da jaroj. Homoj konas Teluris kiel **Tero** ĉar ili havas malmulte da imago kaj kredas ke tio, kio gravas estas tio, kion ili paŝas, kvankam ĝi estas la plej malgranda parto de la tuto. De la kresto de niaj ondoj ni vidis la dinosaŭrojn veni kaj foriri kaj multajn aliajn speciojn, inkluzive de homoj, al kiuj ni baldaŭ adiaŭos, pro nia sperto observante la ciklojn de la malsamaj specioj, kiuj venis kaj iris tra nia historio nia longa historio, kiun ni taksas je pli ol miliardo da jaroj, de kiam la planedo malvarmiĝis sufiĉe por ke Essa, la unua marvirino, aperis sur la vizaĝo de tiu ĉi roko kun akvo kaj aero.

Essa venis el sinsekvaj specioj de marbestoj, kaj vivis sole ĝis ŝi lernis reproduktiĝi per partenogenezo. Io misfunkciis, kaj ŝiaj dek tri infanoj ne fartis bone.

Kelkaj mortis baldaŭ post naskiĝo, aliaj daŭris jardekojn, kaj nur tri inoj kaj du maskloj sukcesis

vivi jarcenton. Iom post iom ili evoluis, tra cent generacioj, kaj ni atingis ekstreman longvivecon, de tia grandeco, ke mi ne konas iun alian sireninon —eĉ ne mi mem— kiu mortis aŭ montras signojn de maljuneco, kiel diras la plej antikvaj el ni.

Vi eble surprizos, ke mi parolas en la ina kaj ne rilatas al virsirenoj. Ili ekzistas inter ni, sed vi malkovros tra ĉi tiu rakonto, kial la vira sekso havas tiom malmulte da graveco inter ni, sireninoj. Kaj kial ili daŭras tiel malmulte? Pro tio sirenoj estas memdifine inoj, kaj tiuj maskloj estas nur virsirenoj.

Mi ne volas enuigi vin per ĝeneralaĵoj, do mi rakontos al vi mian historion. Estu via respondecokredi, ĉu ĉi tio estas vera ĉu ne. Ni sirenoj ne ĉesos ekzisti,

nek komencos fari tion, ĉar vi dubas aŭ ĉesas dubi pri tio, kion mi diras al vi malsupre.

2 Mi, Serena.

Mi naskiĝis sur insulo en la Mediteranea Maro, proksime de la afrika kontinento. Kelkaj el ni naskiĝas en la maro, sed sirenoj preferas naski surtere, por ke la bebino povu uzi siajn pulmojn, ĉar la blankoj malfermiĝas en niaj flankoj kaj aŭtomate estas uzataj tuj kiam ni elĉerpas la aero. Male, kiam ni naskas en akvo, la blankoj de la bebo malfermiĝas aŭtomate, kio multe pli malfacilas al ŝi malfermi la pulmojn al la ĉirkaŭa aero, kiam ŝi eliras surtere, kaj ŝi povas droni se ŝia patrino ne intervenas. rapide. Kiam marvirino venas, ŝi rampas, uzante la manojn por helpi ŝin, ĝis ŝia vosto sekiĝas kaj nia abdomeno formiĝas, kun tre blankaj kruroj, ĉar ili ne estis elmetitaj al la suno. Normale ni elmontras la inan sekson, kio estas natura por ni, sed se ni faras mensan penon antaŭ ol forlasi la akvon ĝis niaj kruroj sekiĝos, ni povas fariĝi sirenoj laŭplaĉe. Tio ne estas io, kion ni faras ofte, krom por repro-

duktaj celoj, ĉar ni estas viviparoj kaj tial bezonas la helpon de la masklo.

Mia patro, Nefrenjo, konservis sian sekson dum 20 jaroj, ĝis mi plene disvolviĝis, ĉar li diris, ke li bezonas viran rolmodelon. Ŝi tiam fariĝis Nefrenino kaj estis la plej bona amikino de mia patrino. La patro de mia fratino tamen estis Ŝelo, kiu kelkajn tagojn post la akuŝo revenos esti Ŝelino ĉar ŝi diris, ke ŝi ne povas elteni tion. Feliĉe por Siele, mia patro kaj mi adoptis ŝin kaj instruis al ŝi ĉion, kion li scias, antaŭ ol reiniĝi, kiam ŝi estis dek kaj mi dudek jaroj jaraĝaj.

Unu aŭ du jardekoj de aĝo estas ankoraŭ frua infanaĝo, kompare kun tio, kion sirenoj devas lerni por pluvivi kaj kion ni povas fari, ĉar nia longviveco estas tre longa kaj estas mezurita po jarcentoj.

Mia patrino, Irenja, neniam havis filinojn, kaj penis ŝi multe pli ol ŝi pensis alporti min en la mondon. Niksino povas havi idojn proksimume unufoje ĉiujn dek jarojn, do kiam mia fratino Siele naskiĝis, mi jam lernis multajn lertaĵojn por defendi min en nia vivmedio, la likva tavolo kiu kovras nian mondon.

Hehe, homo opinias, ke li

estas la reĝo de la universo, sed li kutime ne vivas ĝis cent, dum ni marvirinoj mortas hazarde aŭ pro sirena murdo, ĉar ne nur ni estas longevivaj laŭdifine, sed ankaŭ ni amas vivon. Homo estas kolombigita en landojn de pluraj dekoj da miloj da kvadrataj kilometroj, eble milionon, sed ni havas kvin miliardojn da kvadrataj kilometroj (aŭ preskaŭ ducent dek tri miliardojn da kubaj kilometroj) por multe pli malgranda loĝantaro de nur kelkaj centoj da ni. Kelkfoje sirenino mortas, sed tio estas tre malofta. Ni ne havas predantojn, kaj ni ne predas. Kelkaj el ni manĝas nur marajn plantojn, sed aliaj manĝas malsamajn speciojn de marbestoj, kvankam ne tiom troigite ke ni mortigas ajnan specion. Mia plej ŝatata bongustaĵo estas ŝarkoj, ĉar ili ne havas ostojn, kaj iliaj plej malmolaj partoj estas la dentoj en la buŝo, sed tiujn mi elkraĉas. Ŝarkoj manĝas ĉion, kion ili kaptas, ili estas voremaj, kaj ili freneziĝas pro sango. Tial mi iras por ili.

Kiel mi diris, mia patrino naskis min sur insulo en Mediteraneo, ni nomas ĝin Ischia, sed mi pensas, ke homoj nomas ĝin Kipro. Kiam ne estis homoj tie, ĝi estis paca loko, kun grandiozaj sunsubiroj. Sed jam de kelkmil jaroj ĉi tiuj homoj batalas unu la alian, kaj foje ili

surprizis iujn el mia speco kaj atakis ilin, ne sciante, ke nin timas ŝarkoj. Mia amikino Tiara iam estis atakata de du homoj, kaj ŝi defendis sin mordante kaj finante ilin. Tiam ŝi diris al mi, ke ili ne tre bone gustumas, kvankam ili estas tre nutraj. Ŝi devis multe naĝi por sintezi ĉiujn manĝaĵojn, kiujn provizis al ŝi tiuj du kompatinduloj. Ŝi restis preskaŭ unu monaton sen manĝi, kaj suferis de aerofagio kiu daŭris semajnojn. La vezikoj kiujn ŝi faris diris al la ceteraj el ni kie Tiara estis...

Mia patrino mamnutris min ĝis mia dekjaraĝo, kiam Siele naskiĝis. De tiam mia mentoro estis Nefrenjo, mia patro. Li instruis min kiel ĉasi, kaj respekti la fiŝpopulaciojn kiuj ne tre multombras. Li ankaŭ instruis min kiel rompi la retojn de fiŝkaptistoj kiuj kaptas ĉion, kion ili povas kapti, ne zorgante pri ekstermado de tutaj kolonioj, ĉu ili estas malplimultaj specioj ĉu ne. Ni rompis iliajn retojn kaj eĉ ruinigas iliajn boatojn logante ilin sur la rokojn per niaj kantoj, ĉar kiam en kontakto kun la aero nia voĉo estas melodia kaj ni kantas en duetoj kaj triopoj tre bone. Ili vidas nin, kiam ni elŝovas niajn korpojn el la akvo, kaj ili estas blindigitaj de niaj haroj kaj niaj mamoj, kredante, ke ni estas de sia speco, kaj ili venas al ni. Ili

alfundiĝas siajn ŝipojn sinke kaj se ili ne ĝustatempe saltas marborden, la ŝarkoj —kiuj ankaŭ aŭdis niajn kantojn kaj scias, ke ili estas antaŭludo de festeno— aperas kaj kaŭzas buĉadon. Ni lasas ilin fari tion, ĉar ili bezonas tri tagojn por sintezi la viandon de la terbestoj kaj tiam la ŝarkoj gustumas pli bone kiam ni manĝas ilin.

Nefrenjo ankaŭ instruis min distingi subakvajn fluojn kaj uti-
ligi ilin por navigi pli rapide kaj kun malpli da peno, kaj ankaŭ ĝuste interpreti la mesaĝojn, kiujn ili alportas al ni per koloro,odoro, gusto, sono kaj temperaturo.

Sunlumo —de ruĝa ĝis viola — ne multe penetras en la maron. Kiam ni emas, ni grimpas al la surfaco kaj kuŝas surdorse, ricevante la radiojn de nia stelo dum horoj. Foje venas delfeno kaj ludas kun ni, kaj ni multe babilas. Alifoje ni endormiĝas rigardante supren aŭ malsupren, kio donas al ni pli malhelan haŭtnuancon. Mi ŝatas, kiam la ondoj levas min, kaj mi rigardas el la kresto la ĉirkaŭan maron. Foje mi rajdas la ondon senĉese, tiel ke mi ĉiam estas sur la kresto, kaj ŝajnas al mi, ke mi estas sur la supro de senmova monto en la maro, kvankam vere mi moviĝas kun la ondo al la malferma maro aŭ al la plaĝo, kaj Kiam mi atingas ĉi tiun punk-

ton, mi kuŝas sur la sablo kun la brakoj etenditaj. Pli ol unu fojon mi vekiĝis kun seka fundo, aŭ pli ĝuste, miaj kruroj. Kiam tio okazis al mi kaj mi vidas homon proksime, mi plonĝas en la akvon por ne fine vundi ilin. Ili staras tie konfuzite, fiksrigardante min, kaj ĵetinte min en la akvon, ili staras tie rigardante por vidi min aperi, kio neniam okazas.

Estas en tiuj momentoj, kiam ni kuŝas sur la plaĝo, kiam sireno maskla povas aperi kaj fekundigi nin. Sed nia vivo fariĝas multe pli komplika kiam tio okazas, ĉar dum la venontaj 80 jaroj ni devas prizorgi niajn idojn por instrui ilin vivi kiel bona sirenino.

3 Kapto.

Jen tiu viro. En preskaŭ dezerta plaĝo, kie estis apenaŭ dudek naĝuloj, flosantaj aŭ babilantaj inter si en tiu lingvo tiel malagrabla por la oreloj, la homa lingvo. Mi supozas, ke ili parolas malsame en aliaj tiuj landoj, kiujn ili elpensis, sed al ni la sirenoj ĉiuj sonas kiel la sama malagrabla murmuro, kvankam foje ili krias tre laŭte. Sed tiu viro parolis al neni.

Li havis strangan kaj ridindan

algon sur la kapo kaj nur flosis. De tempo al tempo li rigardis sian poĵon, pri kiu mi poste eksciis, ke estas maŝineto nomata horloĝo, kiu diras al li la horon kaj en kiu parto de la tago li estas. Por homoj, tempo estas tre grava ĉar ili havas tiom malmulte da ĝi. Mi trovis amuze vidi lin tie, kun tiu ridinda peco da algo sur la ventro kaj la eĉ pli ridinda sur la kapo. Obeante ludeman impulson, mi kaptis lian piedon kaj tiris lin al la maron.

Li meditis, pensis pri sia vivo, sia familio, sia profesio, ĉar li ĵus pensiis, kiel li diris al mi poste. Emeritiĝo estas kiam oni laboris dum longa tempo kaj ĉesas labori, kaj aliaj homoj donas al oni monon, diritan pension, por ke oni povos vivi ĝis morto venos. Inter ni estas nek pensio nek laboro, nur taskoj. Ĉiu el ni devas fari tion, kion ni devas fari, kaj se iu alia petas, oni helpas ŝin. Ni sentas nin fortaj dum nia tuta vivo kaj neniam devas dependi de aliaj.

Sentante la mildan tiron de mia mano, la homo ektimis, kaj ne rilatis ĝin al alia estaĵo, sed unue opiniis, ke ĝi estas mara fluo. Mi tenis ŝian piedon milde, sed firme, tiel ke li ne povis ellasi. Sed al mi ne plaĉis, ke la alia piedo moviĝas dekstren, do mi kaptis ĝin per mia alia mano,

kaj tiu estaĵo vidis, ke li veturas al la maro kun la piedoj kune, sen ke liaj penoj per la manoj aŭ liaj krioj sukcesos atingi la atenton de ajna ebla helpanto bremsi lin eliri al la maron. La aliaj homoj ne rimarkis, ke unu el ili forlasis ilin, ĉar ili ĉiam zorgas pri siaj propraj aferoj. Kiu estas multaj pli.

Ni bezonis longan tempon, du horojn laŭ la horloĝo de tiu homo, por foriri kvin kilometrojn de la marbordo. Mi sentis la angoron de tiu viro. Milde, dum li estis en la teruro, ĉar li ne sciis, kio okazas, mi forigis la du algaĵojn, kiujn li havis por tuta vestaĵo. Mi amuziĝis vidi, ke malgraŭ esti en la akvo dum tiom da tempo li ankoraŭ havas siajn krurojn. Do mi notigis min.

"Saluton," mi diris.

Li reagis kun timo. Li ne komprenis, kion mi diris al li, ĉar mia regado de la homa lingvo estas tre limigita. Li poste dirus al mi, ke al li sonis kiel *iiiijk!*

Vidante, ke li ne komprenas min, mi pluiris al uzado de telepatio.

~Saluton, homo ~mi diris al li per ĉi tiu alia rimedo.

~Kiu vi estas? ~li pensis.

~Mi estas Serena, via marvirino.

~Marvirinoj ne ekzistas.

~Do mi ne ekzistas, kaj vi estas sur la plaĝo kun viaj homoj.

La viro tuŝis siajn koksojn kaj vidis, ke li estas nuda, li tuŝis lian kapon kaj vidis, ke li ne plu havas tiujn algojn.

~Ĉu vi prenis mian ĉapelon kaj naĝkostumon?

~La algojn? Jes.

~Redonu ilin al mi.

~Por kio vi volas ilin?

~Mi embarasas esti nuda antaŭ virino tiel bela kiel vi.

~Antaŭjuĝoj. Ni ĉiam estas nudaj. Ankaŭ mi ne estas virino, mi estas marvirino.

~Eh..., nu, dank' al Di' la maro min kaŝas.

~La maro estas la plej bona robo, kiun vi povas trovi en la tuta mondo. Sed mi ja vidas vin.

Mi plonĝis kaj brakumis ŝiajn krurojn ĉe la genuoj. Kia plezuro havi ilin en la maro. Poste mi supreniris al la surfaco.

~Vi estas normala homo. Al vi mankas nenio. Kion vi timis?

~Mi..., mi tre embarasas, ke vi vidas min nuda.

~Mi estas nuda ~Mi diris al li prenante lian manon kaj tante ĝin kontraŭ unu el miaj mamoj. ~Kio do?

~Mi volas mian naĝkostumon, marvirino.

~Nu... Mi ne scias kie li estas nun. Mi lasis ĝin ĉi tie supre ~mi diris, montrante al li la maretan pecon, kiu estis sub mia mano. ~Verŝajne sinkis.

~Mi ne povas reiri tiel.

~Kial ne?

~Viroj ridos pri mi, aliaj koleros, kaj virinoj ektimos.

~Mokado, kolero, timo de la homa korpo? Via popolo estas freneza.

~Tiel ni estas.

~Ni ne havas robojn. Ni ne hontas esti vidataj kiel ni estas.

~Mi vidas ĝin nun...

~Ĉu vi ne ŝatas min?

~Vi timigas min, marvirino.

~Mia nomo estas Serena, kaj via? Sed kial mi vin timigas? Mi estas via amikino. Kaj mi tre ŝatas vin.

~Ĉar vi havas plurajn vicojn da dentoj, kiel ŝarkoj. Viaj okuloj estas plilongigitaj al la flankoj, viaj haroj estas tre dikaj... Kaj vi havas fiŝvoston anstataŭ kruroj. Mi scivolas, kiel vi reproduktiĝas... Ĉu vi demetas ovojn, kiel birdoj?

Tiu homo estis stulta. Kvin mil metroj de lia mondo, perdita en la mezo de la maro, kaj liaj zorgoj estis miaj okuloj, miaj haroj kaj kiel ni reproduktiĝas.

~Rigardu, homo..., kiel vi nomiĝas?

~Diego.

~Diego. Nu, vidu, Diego, se vi volas, mi montros al vi mian mondon. Tiam vi mem respondu tiujn demandojn.

~Mi ne povas, Serena, mia edzino maltrankviliĝos.

~Ĉu via edzino?

~Jes. Ĝi estas... nu, ĝi estas la homo kun kiu mi loĝas. Dum multaj jaroj.

~Nun vi povas vivi kun mi.

~Ne, mi devas reiri hejmen.

~Kial vi volas domon, se vi havas la tutan maron ĉi tie por loĝi? Al vi nenio mankos.

~Jes, kompreneble. Sed en la maro estas ankaŭ... tio! Atentu, ŝarko!

Mi vidis ĝin ankaŭ antaŭ nelonge, sed mi ne volis timigi lin, ĉar mi scias, ke ŝarkoj timigas homojn. Li rondiris ĉirkaŭ ni. Li estis disŝirita inter ataki la homon kaj manĝi lin, aŭ forkuri de mi. Kiel mi diris antaŭe, ni sirenoj ĉiam lasas ilin manĝi homojn. Poste ni sekvas la ŝarkojn, por ke tiuj, kiuj eskapas de nia ĉaso, ne eksciu, ke post tri tagoj ni ĉiu kaptas unu el ili kaj manĝas ĝin morde, ĉar ilia viando estas multe pli apetitiga, kiam ili ĵus sintezis en sia metabolo de la karno. kaj ostoj de homoj kaj jam forpelis la toksan parton el sia korpo.

~Ĉu ŝarko? Atendu, mi alportos

ĝin al vi.

~Ne, ne! Foriru de mi!

Mi duonkore atentis lin. Mi iris al la ŝarko kaj mordis al ĝi la nazon, igante ĝin ekstrema kaj fornaĝi kiel eble plej rapide. Mi malrapide maĉis tiun kilogramon da freŝa viando, kaj glutante ĝin, mi naĝis post mia predo, kaj mi daŭre mordis ĝin, ĝis restis nur la buŝo de la besto. Mi prenis ŝin per mia mano kaj reiris tien, kie estis mia homo, kiu ankoraŭ naĝis senespere al la plaĝo.

~Jen, mi alportas al vi suveniron.

Mi montris al li la trioblan vicon da dentoj en la makzelo de la ŝarko, kaj li terurite rigardis min.

~Vi mortigis ĝin!

~Ne nur tio: mi manĝis ĝin.

~Ĉu sirenoj manĝas ŝarkojn?

~Ni manĝas ĉion. Sed mi preferas manĝi krudan ŝarkon, ĉar ili ne havas ostojn. Tiu homo rigardis min per pli trankvila rigardo, preskaŭ ridetante.

~Ne timu ŝarkojn. Vi estas kun mi. Mi defendos vin.

~Serena, akvofluo venigis min ĉi tien, kaj mi ne povas reveni sur la teron. Mi tuj mortos.

~Kial vi mortos?

~Homoj ne povas longe vivi en la maro.

~Se vi diras pro ŝarkoj, ne maltrankviliĝu. Mi jam diris al

vi, ke mi defendos vin. Kaj se la aliaj sirenoj vidos vin kun mi, ili respektos vin. Ni ne fuŝas kun la aferoj de aliaj el ni.

~*Aferoj de aliaj el vi.* Ĉu mi estas via afero?

~Nu jes. Vi estas mia gasto en mia mondo. Se vi volas, mi montros ĝin al vi.

Homoj ne estas tre parolemaj, eĉ ne en pensoj. Ili pli ŝatas aktoradon. Preskaŭ kiel ni, kvankam ni havas la avantaĝon esti lerninta pli da aferoj en pli da tempo ol ili havas en pluraj generacioj. Do mi prenis lin je la mano kaj kondukis lin mal-supren, malgraŭ liaj protestoj.

Post kelkaj minutoj li ĉesis moviĝi. Mi supozis, ke tio estas ĉar liaj pulmoj estis plenaj de akvo. Kiam ni atingis la fundon, mi donis al li sirenan spiradon kaj poste kondukis lin al mia kaverno, kie li longe dormis, tiel ke kiam li vekiĝis, li estis pli trankvila.

VIRSIRENO DE SERENA

Politike **Se en Hispanujo ekzistus demokratio**

La atenta leganto de ĉi tiu gazeto iam legis miajn argumentojn pri la ekzedziĝo inter demokratio kaj la politika reĝimo, kiu viglas en Hispanio ekde 1978^a, kvankam se ni estas striktaj pri tio, kion ni diras, de antaŭ kvardek jaroj, 1938^a. Kompreneble antaŭ 1938^a, ankaŭ ne estis multe, sed tion ni vidos alian tagon.

Jes, samideanjo, vi eble sentas nun kolero, kiam vi komparas ĉi tiun reĝimon kun la antaŭa, sed ili ambaŭ havas multajn gravajn aferojn komunajn. Ambaŭ estas aŭtoritataj, ambaŭ havas socian policon, kaj en neniu el ili estas politika libereco. En ĉi tiu momento estas nur iom da individua libereco, ĉar oni povas fari tion, kion oni volas, kondiĉe ke tio ne tro ĝenas superulon. Kaj dirante multon mi celas ion, kio igas iun perdi voĉojn. Jen tiel simple. Kompreneble, vi ankaŭ devas atenti pri tio, kion vi diras, ĉar se vi kalumnias vi povas trovi vin antaŭ la juĝisto por klarigi vin, kaj tio estas rajto, kiun ni ĉiuj havas, honori kaj bonan nomon, kvankam ĝi estas ne garantiita al ĉiuj momento de vero.

Se mi diru pri la socia polico,

en la tempo de la Diktaturo ekzistis aparta korpo polica, Socia Polico, kiu zorgis pri tio, ke homoj ne malobservu la normojn de la socio, kaj tial oni donis monpunojn al junuloj, kiuj estis kaptitaj kisante unu la alian en ĝardenoj, kie ne estis multe da lumo, kaj por aliaj aferoj, kiuj nun ŝajnas al ni tre normalaj. Nun, tamen, paroj povas kisi publike, kvankam ĝi estas kutimo, kiu ŝajnas eksmoda. Sed oni ne povas paroli malbone pri iu ajn el la socie akceptitaj minoritatoj, eĉ se ili ne estas minoritatoj, kiel virinoj, kiuj, se ni rigardas statistikon, eble estas la plimulto de la loĝantaro. Aŭ pri ciganoj, subsaharanoj aŭ eksterlandanoj ĝenerale, precipe se ili kontraŭleĝe eniris Hispanion. Ĉar ni devas esti apogantaj kaj solidaraj. Oni ankaŭ devas havi serion da virtoj, kiujn antaŭe, dum la Diktaturo, oni konsilis al vi, sed ne estis devige akiri. Nun vi ja devas akiri ilin: nun vi estas malkvalifikita publike, se vi ne estas humila, aŭ subtenema, aŭ —mallonge— se vi ne estas mojosa, aŭ progresema, kio estas same nun. Ĉar oni devas esti progresema, kompreneble, se eble maldekstrema, kaj se oni alliĝis PSOE-on aŭ SUMAR-on, eĉ pli bone, ĉar *anoj de aliaj*

partioj ja estas faŝistoj.

Nun du registaroj malsukcesis trakti la **Malvarman Guton** en Valensjo, sed la amaskomunikiloj insistas, ke nur kulpas tiuj, kiuj ne petis helpon, kiam eĉ en la Salvadora Respubliko ili tuj eksciis, kio okazas en Valensjo, kaj ili ofertis helpon de soldatoj kaj materialoj, helpo malakceptita de la Registaro de Hispanio, kiu, se ĝi ne sciis antaŭe, eksciis kiam pri ĝi komunikis Bukele. Sed la defaktaj fortoj insistas, ke kulpas pri la mortoj de tiuj homoj ne tiu malakceptode helpo, aŭ portio, ke la armeon la nacia registaro ne sendis ĝustatempe, sed ĉar helpo ne estis petita pere de la regula kanalo. Nu, se tiu regula kanalo ne funkcias, oni ŝanĝu aŭ forĵetu ĝin, sed ni devas helpi la homojn, kiuj bezonas ĝin, kaj tiu solidareco kaj empatio komenciĝas ĉe ni mem. La hispana registaro sendas milionojn da eŭroj kiel helpon ekster niaj limoj, nia armeo okupiĝas pri humanitara helpo en diversaj partoj de la mondo. Kaj kiam ĝi estas bezonata en la patrujo, ne ekzistas armeo ĝis kelkaj tagoj poste. Ĉu estas iu, kiu komprenas tion? Televida programo de Hispanio ĉiam komenciĝas per memorado de Gazao, sed Valencjoo neniam estas memorigita. Ĉu frenezo, ĉu cinikismo, ĉu malhumanis-

mo?

Sed ĉiuj ĉi aferoj okazas ĉar **Hispanio ne estas demokratio**. Sed, kiel mi diris komence, **kio okazus, se Hispanio estus demokratio?**

Se en nia patrujo, Hispanio, **ekzistus demokratio**, la deputitoj de la Valensja kaj Hispana Parlamentoj estus ricevinta viziton de siaj elektintoj, kiuj postulus, ke **al ambaŭ prezidantoj** oni faru **mocion de cenzero**, tiel ke tiuj prezidantoj estus senoficigitaj ilin, elektante aliajn, kiuj ne havis manojn makulitajn de nekompetenteco kaj sango. Unu pro ne esti ĝustatempe difininta la krizon kiel Nivelon 3, kaj la alia pro ne esti interveninta tuj, kun aŭ sen kriz-deklaro 3, ĉar la Centra Registaro rajtas difini ĝin mem, se la regiona registaro ne faras tion. **Ĉar ĝi estas la Registaro de Hispanio kaj Valensjo estas Hispanio.**

Se en Hispanujo **ekzistus demokratio**, la lorkaj civitanoj ankoraŭ ne plu atendus la promesitan helpon de la registaro, ĉar la deputitoj, kiuj devis instigi la ekzekutivon plenumi sian vorton kaj ne faris tion, estis anstataŭitaj de aliaj, kiuj ja obeas la popolajn sentojn.

La deputitoj elektitaj de la civitanoj de la insulo La Palma

suferintus la saman procedon, kaj la viktimoj de la vulkano nun ricevintus la promesitan helpon, kaj ankoraŭ ne loĝus en kazerno kvazaŭ ili estus marĝenaj sebhejmuloj.

Se Hispanio estus demokratio, la deputitoj neniam elektintus Pedron Sánchez kiel Prezidanton de la Registaro, ĉar la imperativa voĉdono ne nur estus kontraŭleĝa —kiel nun— sed ankaŭ neebla: la deputito, kiu ne voĉdonas tion, kion volas la civitanoj, estus forĵetita el la sidloko, ĉar la sidloko ne apartenas al la partio aŭ al la deputito, sed al la homoj, kiuj elektas ĉiujn deputitojn.

Se en Hispanio ekzistus demokratio, la ministro koncerne —elektita de la prezidento rekte elektita de la popolo kaj ne pere de la deputitoj— purigintus la fluejojn de la riveroj kaj sekaj interkrutejoj, antaŭvidinte la inundojn de akvo kaŭzitaj de la pluvegoj. Ĉar la pozicio konvenus al li.

Se ekzistus demokratio en Hispanio, politikistoj servus la popolon, anstataŭ uzi ĝin.

Se en Hispanujo ekzistus demokratio, la popolo amus la Prezidanton de la Registaro kaj esprimus al li korinklinon en liaj publikaj aperoj, anstataŭ ĵeti sur lin ŝtonojn kaj koton, kaj ankaŭ

insultojn.

Se ekzistus demokratio en Hispanio, la plenuma, leĝdona kaj juĝa povoj estus tute sendependaj unu de la alia, tiel ke estus neeble ke unu el ili enmiksiĝos en la sfero de la alia: nek la Prezidanto de la Registaro povus fari leĝojn, nek la ministroj povus. Ankaŭ la Kongreso de la Deputitoj nek povus regi, nek iu el ili povus influi, ĉu vole ĉu nevole, la sentojn de la juĝistoj, kiuj siavice ne lasus sin influi de iu ideologio, ĉu sia propra aŭ de iu alia. Ne estus premo al la juĝistaro, kaj la homoj fidus al justeco, kiu estus sinonima al la juĝistaro.

Se ekzistus demokratio en Hispanio, la juĝistoj estus elektitaj de la popolo, distrikto post distrikto. Ĉar ne tiu, kiu pli scias pri leĝoj, estas pli justa, sed pli ĝuste tiu, kiu aplikas ilin prudente kaj konsekvence laŭ la nunaj kodoj, difinitaj kaj reformitaj de la Hispanaj Kortoj.

Se ekzistus demokratio en Hispanio, la leĝo fontus el la popolo, kaj ne el la Registaro. Tial ĝi estus demokrata leĝo, kaj ne koncedita. Ĉar la leĝo, kiu venas de supre, ĉiam premas, kaj la leĝo, kiu venas de malsupre, estas komunuma, subtena, kuniga, kaj ni ĉiuj zorgus pri ĝi kiel io, kio estus nia, kaj ne ĉi tiu leĝo,

Daŭrigas en paĝo 12^a

Defendo de Hispaneco

Ramiro de Maeztu

La ĝuaraniaj misioj.

Ekzemploj de tio, kion oni povas fari kun ĉi tiu spirito, estas ofertitaj de la Societo de Jesuo en la ĝuaraniaj misioj. Ili komenciĝis en 1609^a, kun kelkaj el la Patroj mortantaj kiel martiroj. La Ĝuaranioj estis militemaj, neregeblaj triboj; loĝantaj ĉe la bordoj de grandaj riveroj, kiuj tendencas ŝanĝi sian kurson de jaro al jaro; Ili vivis de ĉasado kaj fiŝkaptado, kaj se ili plantis kultivaĵojn, ili apenaŭ zorgis pri rikolto; Kiam gvarania virino bezonis iom da kotono, ŝi plukis ĝin el la plantoj kaj lasis la ceterajn putri sur ili; ili ignoris la bienposedaĵon; Ili ankaŭ ignoris la monogamian familion; Ili vivis en stato de seksa malĉasteco; Ili praktikis kaniĝalismon, ne nur pro kolero, kiam ili militkaptis, sed ankaŭ pro glutemo; Ili havis siajn kvalitojn: ili estis kuraĝaj, sed kuraĝo kondukis ilin al krueleco; Ili estis malavaraj, sed malavareco sen antaŭvido; Ili amis siajn infanojn, sed tiu ĉi korinklino igis ilin permesi al

ili ĉiajn ekscesojn sen iam riproĉi ilin... La jezuitoj eniris tien sen milita helpo, kvankam pro misio de la reĝoj, kiuj jam ellaboris la juran kadron, al kiu devis konformiĝi la misiista laboro.

Blankuloj neniam antaŭe transiris la grandecon de la paragvaja ĝangalo, kaj pastro Hernández rakontas, ke kiam ili veturis per kanuoj laŭ tiuj riveroj, en tiuj vastaj dezertoj, ili ofte ludis per siaj flutoj por trovi la kuraĝon daŭrigi sian taskon, plenan de tiom da danĝeroj kaj tiom da malfacilaĵoj. Kaj la indianoj sekvis ilin, aŭskultante ilin, de la bordoj. Sed estis io en ĝuaranioj, kio komprenigis al ili, ke tiuj patroj suferas malfacilaĵojn, oferas sin por ili, forlasis sian patrujon kaj siajn familiojn kaj ĉiujn esperojn de la surtera vivo, simple por plenumi sian bonfaranon, kaj iom post iom establiĝis inter la doktrinantoj kaj la doktrinatoj rilato de reciproka korinklino.

Fakto estas, ke meze de la 18-a jarcento tiuj malriĉaj ĝuaranioj ekkonis kaj ĝuis proprieton, ili vivis en domoj same puraj kaj ampleksaj kiel tiuj de iu ajn alia urbo en Ameriko; ili havis gran-

diozajn templojn, ili amis siajn jezuitojn tiel profunde, ke ili ne akceptis punon de ili sen kisi la manojn sur la genuoj kaj danki ilin; Ili venis antaŭen kun kuraĝo por defendi la hispanan imperion kontraŭ la invadoj kaj perfortaj avancoj ekde San-Paŭlo kaj Brazilo; Ili kontribuis per sia laboro kaj klopodo al la starigo de la ĉefaj monumentoj de Bonaero, interalie la nuna Katedralo... Kaj nur pro mensogo, filino de malamo, eblis al ili forlasi la Patrojn.

Tio estis kiam tiu Patriciaro Internacia, pri kiu parolis mia forpasinta amiko D. Ramón de Basterra, transprenis plurajn Eŭropajn Kortumojn kaj decidis la nuligadon de la Societo de Jesuo, kiel la unuan paŝon por disbati *la fifaman*. Tiu Patriciaro Internacia sendis guberniestron nomitan Francisco Bucareli al Bonaero, kiu plene identiĝis kun ĝiaj principoj. Bucareli timis, ke la indianoj malhelpus la forveturon de la jezuitoj en la tago de plenumi la ordonon de forpelo de la Societo, kiun li jam havis kun si, kaj por povi plenumi ĝin sen malsukcesoj, li havis la ideon havi la jezuitajn Patrojn mem senkulpe sendi al li plurajn estrojn kaj estrojn al Bonaero, kaj li faris la unuan veston al ili en la 18^a jarcento. tute historia en tiu tempo, kaj en Hispanujo kaj en Parizo, kaj diri al ili, ke ili

estas same grandaj sinjoroj kiel li, kaj la aliaj guberniestroj kaj la episkopoj, li sidigis ilin ĉe sia tablo, igis ilin aŭdi meson kun li en la Katedralo, kaj konvinkis ilin ke ili ne devus lasi sin esti regataj de la jezuitoj. Kaj tiamaniere li sukcesis igi tiujn kompartindajn sensuspektajn indianojn perdi la respekton kaj amon, kiujn ili havis al la Patroj. Aliflanke, la antaŭzorgoj de Bucareli estis senutilaj, ĉar la jezuitoj akceptis la ordonon forlasi la hispanajn regnojn kun la sentimeco, rezigno kaj forto de volo kiuj karakterizis la Ordenon ĉiam. La lingvaĵo, kiun Bucareli uzis ĉe la indianoj, estis, esence, la sama, per kiu la Serpento instigis Eva-n manĝi la frukton de la malpermesita arbo: *Eritis sicut dii*: Vi estos kiel dioj. Se vi forlasas la Jezuitajn Patrojn, vi estos egala al ili aŭ eĉ pli granda.

Dum kelkaj jaroj, fakte, ĉar la jezuitoj estis sukceditaj de la franciskanoj, ne malpli heroaj ol ili, la Doktrinoj daŭris, kvankam, nature, ne tiel bone kiel antaŭe, ĉar la novaj Patroj estis novaj en tiuj teritorioj kaj ne konis iliajn indianojn; sed poste ankaŭ al la franciskanoj mankis la protekto de niaj aŭtoritatoj, toksigitaj de framasona furiozo. La rezulto estis, ke post tridek jaroj, la doktrinoj malaperis, la indianoj revenis al la barbaro, la temploj, kiujn ili konstruis, falis,

la domoj de la indiĝenaj homoj disfalis kaj la nombro de tiuj malriĉuloj rapide malpliiĝis, ĉar ili estis devigitaj senhelpe batali kontraŭ la feroca Naturo, kiu finis ilin konsumi. Tia estas la frukto de la vortoj de la diablo por tiuj, kiuj ilin kredas.

Filipinoj kaj Oriento.

La hispanaj misiistoj estis pli bonŝancaj en Filipino. Tie eblis la laboro de la Religiaj Ordenoj daŭri dum la 17-a jarcento kaj ĝis la fino de la 19-a jarcento. Estas dolorige, parte, memori ĝin, ĉar ni, la viroj de mia tempo, maturiĝis kiam tiuj malfeliĉoj de la koloniaj ribeloj okazis. Ni konatiĝis kaj simpatiis kun tiu heroo figuro de kompatinda Rizal, kiu, pentante, diris kelkajn horojn antaŭ ol esti pafita: *Estas orgojlo, Patro, tio, kio kondukis min al ĉi tiu situacio*. Rizal estis tre kompleta artisto: poeto, romanverkisto, pentristo, skulptisto kaj ankaŭ muzikisto. Li ne estis pensulo. Se li estus, li scivolintus de kie venis en sian menson la pravigon por sia deziro kaj aserto ke sia lando, Filipino, devus stari en la koncerto de liberaj kaj suverenaj nacioj de la tero, kaj ke ties raso, la tagaloga, devus ankaŭ esti unu el la regantaj rasoj, venis en lian menson.

Lastatempe, Aguinaldo, kiu

batalis por la ideoj de Rizal, komencis malkaŝi la sekreton kiam, ĉe la soleno de la *Hispana Tago* en Manilo la 25^{an} de julio, la festo de Sankta Jakobo Apostolo, en 1924, li skribis en la Manila ĵurnalo *La Defendo*, la hispana ĵurnalo, ke Hispanio donis al la Filipinoj de sia propra spiritaj esencoj, kaj rememorinte, ke en sia junaĝo li batalis kun generalo Primo de Rivera, ankaŭ juna, li finis dirante: *Hispanio! Hispanio! Kara patrino de Filipino!...*

Vere, se Diego Laínez ne triumfigus en Trento la tezon, kiu asertas la kapablon de la homoj bone agi, kaj se ne ekzistus dogmo, kiu diras al ni, ke la tuta homaro devenas de Adamo kaj Eva, ne ekzistus la rajto de la reganta popolo de la tero kredi, ke tagaloj ne povus esti reganta popolo, same kiel aliaj en la tero. Inter la homoj de Oriento kaj la homoj de Okcidento, inter azianoj kaj eŭropanoj (se ni iras al la pure natura kaj scienca kampo), ekzistas ia kutima antipatio. Japano estas homo, kiu segas, kiam li prenas la ilaron; ni segas, kiam ni puŝas ĝin. Japanoj batas retirante sian glavon; ni kiam ni antaŭenigas ĝin. Se ni vundas japanon en la profundo de lia fiereco, li ridetas kvazaŭ ni farus al li komplimenton. Angla infana rakonto diras pri kato, kiu grave pronon-

cis sian opinion pri hundoj per jenaj vortoj: *Ne estas kompreno inter ni kaj hundoj. Kiam hundo grumblas, tio estas ĉar li estas kolera; kiam hundo ŝvingas la voston, tio estas ĉar li estas feliĉa; sed ni katoj, kiam ni grumblas, estas ĉar ni estas feliĉaj, kaj kiam ni ŝvingas la voston, kontraŭe, ni koleras. Nesuperebla diferenco!*

Kaj se la dogmoj de la Katolika Religio estas subpremataj, se la kredo, ke ni ĉiuj devenas de Adamo kaj Eva, estos forigita, kaj se la ideo pri la ebleco, ke ĉiuj homoj estu savitaj, estas forigita, ĉar la Providenco donis sufiĉan gracon, en proksima aŭ malproksima maniero, por ilia sano, ne estos kialo por ke la diversaj rasoj kredos la samajn rajtojn, tiel tagaloj ne estos niaj sklavoj, por ke homoj ne malamos kiel hundoj kaj katoj. Frateco inter homoj povas esti fondita nur sur la patreco de Dio.

Filipina civilizo estas la laboro de niaj Religiaj Ordenoj, precipe tiu de Sankta Domingo, kaj ĝia grandioza Universitato de Santo Tomas, en Manilo, kun siaj 350 profesoroj, ĝiaj 3,500 studentoj, ĝiaj sep aŭ ok Fakultatoj, en kiuj ĝi metis sian plej bonan spiriton kaj siajn plej bonajn instruistojn. Dank'al ĉi tiu laboro de supera kulturo, estis neeble por usonanoj trakti filipinojn kiel la

nederlandanoj traktas malajojn, aŭ la angloj traktas indianojn, aŭ la francoj traktas arabojn aŭ maŭrojn. La usonanoj renkontis popolon, kiu, enpenetrata de la katolika ideo, volas sian justecon kaj siajn rajtojn, kaj kiu, el la penso, ke homo povas esti savita, deduktas, ke li kapablas pliboniĝi en ĉi tiu vivo, kaj tial ankaŭ povas fari erarojn, korekti ilin, progresi kaj fariĝi unu el la regantaj rasoj de la tero. Kaj ĉar la usonanoj rezistos akcepti ĉi tiun ideon, dum regas inter ili la ideo de speciala graco aŭ pravigo, sur kiu baziĝas la kredo pri la supereco de iuj rasoj super aliaj, kaj ĉar dum la filipinanoj estas protektataj de la Unia flago, ili ne povas fermi al ili la pordojn de Kalifornio, nek malhelpi, ke iliaj studentoj ofte fariĝu la plej bonaj studentoj en la okcidentaj universitatoj, io, kio abomenas al nordamerikanoj, sed kiu neniam estis abomeninda al ni, katolikaj hispanoj — ŝajnas, ke ili preferas doni al ili sendependecon, por ne esti devigitaj froti kun ili.

Filipina paradizo

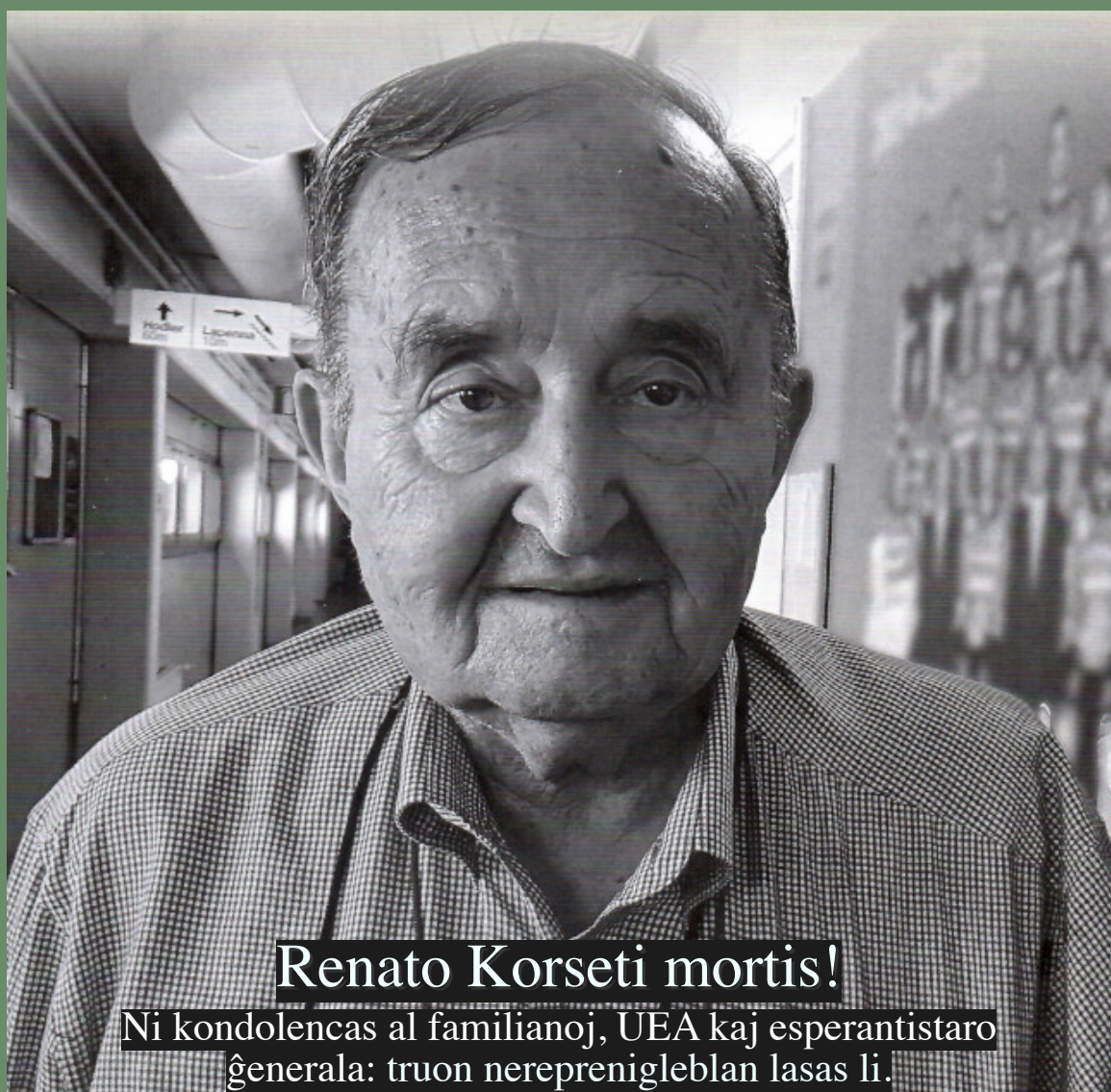
Kajeroj el la Sudo

Bulteno de Hispana Asocio
de Laboristoj Esperantistaj

<http://www.gazetoteko.com/hale/kels135.pdf>

Numero 135^a - Aprilon de 2025^a

Renato Korseti mortis!

Ni kondolencas al familianoj, UEA kaj esperantistaro
ĝenerala: truon nreprenigleblan lasas li.

ISSN 1886-1938 (printita)
ISSN 1886-1997
Depósito legal: Z-2398-88